

C-268/24. sz. [Lalfi]ⁱ ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2024. április 16.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Tribunale di Lecce (Olaszország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2024. április 16.

Felperes:

ZT

Alperes:

Ministero dell'Istruzione e del Merito

Az alapeljárás tárgya

A felperes által a legge n. 107 del 2015 (2015. évi 107. sz. törvény) szerinti, „oktatói kártyának” nevezett pénzügyi hozzájárulás megszerzéséhez való jogának megállapítása iránt a Tribunale di Lecce – Sezione lavoro (leccei bíróság, munkaügyi tanács, Olaszország) elé terjesztett kereset. Az uralkodó nemzeti ítélkezési gyakorlat alapján értelmezett hatályos olasz szabályozás mindazonáltal kizárja e kedvezményből azokat az oktatókat és tanárokat, akik kizárólag ideiglenes helyettesítést végeztek.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A kérdést előterjesztő bíróság az EUMSZ 270. cikk alapján előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjeszt a Bíróság elé, amelynek tárgyát az képezi, hogy összeegyeztethető-e az ESZSZ, az UNICE és a CEEP által a határozott ideig tartó munkaviszonyról kötött keretmegállapodásról szóló, 1999. június 28-i

ⁱ A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

1999/70/EK tanácsi irányelv (a továbbiakban: 1999/70 irányelv) mellékletében szereplő, a határozott ideig tartó munkaviszonyról szóló, 1999. március 18-án kötött keretmegállapodás 4. szakaszával az olyan nemzeti szabályozás, amely képzési célból pénzügyi hozzájárulást biztosít az oktatók és tanárok javára, és amelynek értelmében nem illeti meg e hozzájárulás azokat az oktatókat és tanárokat, aki rövid távú vagy alkalmi helyettesítéseket, vagy éves megbízásoknak meg nem felelő ideiglenes helyettesítéseket végeztek.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- Úgy kell-e értelmezni [az ESZSZ, az UNICE és a CEEP által a határozott ideig tartó munkaviszonyról kötött keretmegállapodásról szóló, 1999. június 28-i 1999/70/EK tanácsi] irányelvben szereplő keretmegállapodás 4. szakaszát, hogy azzal ellentétes a legge del 13 luglio 2015, n. 107 – Riforma del sistema nazionale di istruzione e formazione e delega per il riordino delle disposizioni legislative vigenti (a nemzeti oktatási rendszer reformjáról és a hatályos jogszabályi rendelkezések felülvizsgálatáról szóló, 2015. július 13-i 107. sz. törvény; a GU 2015. július 15-i 162. száma) 1. cikkének 121. és azt követő bekezdései szerinti oktatói kártya kiadásának a helyettesítés időtartamára alapított korlátozása?
- A fent említett 4. szakasz tükrében a hátrányos megkülönböztetés lehetősége fennállásának kizárására alkalmas „objektív okoknak” tekinthetők-e az adott helyettesítő pedagógus által „betöltendő” személyzeti hiány legge 124/99 (124/99. sz. törvény) 4. cikkének 1., 2. vagy 3. bekezdésében meghatározott eseteknek megfelelő típusai?
- Az [1999/70] irányelvben szereplő keretmegállapodás 4. szakasza értelmében vett objektív oknak tekinthető-e az ideiglenes helyettesítésnek ugyanabban a tanévben több, ideiglenes helyettesítésre vonatkozó szerződés alapján különböző iskolákban történő végzése?
- Mindenesetre úgy kell-e tekinteni, hogy a határozott időre alkalmazott oktatók és tanárok, valamint a határozatlan időre alkalmazott oktatók és tanárok összehasonlíthatósága kérdésében előzetesen állást kell foglalni vagy annak az év során végzett helyettesítési tevékenység tényleges időtartamát figyelembe kell vennie (például, ha a helyettesítő pedagógus – még ha több szerződés alapján is – a tényleges rendes személyi állományban megüresedett álláshely betöltésére kinevezett helyettes pedagógusával egyező ideig végzett munkát)?

A hivatkozott uniós jog és ítélkezési gyakorlat

Az ESZSZ, az UNICE és a CEEP által a határozott ideig tartó munkaviszonyról kötött keretmegállapodásról szóló, 1999. június 28-i 1999/70/EK tanácsi irányelv

(HL 1999. L 175., 43. o.; magyar nyelvű különkiadás: 5. fejezet, 3. kötet, 368. o.), különösen annak 1. cikke;

Az 1999/70 irányelv mellékletében szereplő, a határozott ideig tartó munkaviszonyról szóló, 1999. március 18-án kötött keretmegállapodás. Különösen a 2. szakasz 1. pontja, a 3. szakasz és a 4. szakasz 1. pontja.

A Bíróság 2022. május 18-i végzése, C-450/1, ECLI:EU:C:2022:411.

A hivatkozott nemzeti jog és nemzeti ítélezési gyakorlat

Legge del 13 luglio 2015, n. 107 – Riforma del sistema nazionale di istruzione e formazione e delega per il riordino delle disposizioni legislative vigenti (a nemzeti oktatási rendszer reformjáról és a hatályos jogszabályi rendelkezések felülvizsgálatáról szóló, 2015. július 13-i 107. sz. törvény; a GU 2015. július 15-i 162. száma, a továbbiakban: 107/2015. sz. törvény), különösen az 1. cikk 121–124. bekezdése.

A 121. bekezdés a következőképpen szól: „*A tanárok és oktatók folyamatos továbbképzésének támogatása és szakmai készségeik fejlesztése érdekében létrehozták az oktatási intézmények minden típusában és szintjén a határozatlan időre kinevezett tanárok és oktatók továbbképzésére és képzésére szolgáló [...] elektronikus kártyát. A tanévenként 500 euró névértékű Kártya akár digitális formájú kézikönyveknek és könyveknek, kiadványoknak, a szakmai továbbképzéshez hasznos folyóiratoknak, hardvereknek és szoftvereknek a megvásárlására, a szakmai ismeretek frissítésére és megszerzésére irányuló, a [Minisztériumnál] akkreditált szervezetek által tartott képzésekre, a szakmai profilhoz kapcsolódó alap, mester, szakirányú vagy egy féléves képzésekre, illetve a szakmai profilhoz kapcsolódó posztgraduális és egyetemi mesterképzésekre való beiratkozásra, színházi előadásokon és filmvetítéseken való részvételre, múzeum-, kiállításlátogatásra, kulturális rendezvényeken és élő előadásokon, valamint a 124. bekezdés szerinti, az iskolák képzési kínálatára vonatkozó hároméves terv és nemzeti képzési terv keretében meghatározott tevékenységekkel összhangban álló kezdeményezésekre használható fel. A kártyán lévő összeg nem minősül sem kiegészítő járandóságnak, sem adóköteles jövedelemnek.*”

A 122., 123. és 124. bekezdés az oktatói kártyával kapcsolatos végrehajtást szolgáló, a Presidente del Consiglio dei ministri (miniszterek tanácsának elnöke, Olaszország) rendeletében meghatározandó szabályozásra, az e pénzügyi hozzájárulás tekintetében engedélyezett éves kiadásra, valamint a határozatlan időre kinevezett tanárok és oktatók kötelező, folyamatos és strukturális munkahelyi képzésére vonatkozik.

Legge del 3 maggio 1999, n. 124 – Disposizioni urgenti in materia di personale scolastico (az iskolai személyzetre vonatkozó sürgős rendelkezésekről szóló, 1999. május 31-i 124. sz. törvény; a GU 1999. május 10-i 107. száma; a továbbiakban: 124/1999. sz. törvény); különösen a 4. cikk 1–7. bekezdése.

Az 1–3. bekezdés a helyettesítés három típusáról rendelkezik:

1. Éves helyettesítő pedagógusok megbízásával töltik be a kinevezett tanári és oktatói személyzet felvételére irányuló pályázati eljárás lezárulásáig a december 31-ig betöltetlen és szabad, továbbá az egész tanévben előreláthatóan betöltetlenül maradó tanári és oktatói állásokat, amennyiben ezek betöltése nem oldható meg rendes tartományi személyi állományba tartozó kinevezett oktató személyzet révén vagy létszám feletti személyzet igénybevétele útján, feltéve továbbá, hogy az említett állásokat még semmilyen címen nem töltötték be kinevezett személyzettel. (ügynevezett hivatalos rendes személyi állomány keretében történő helyettesítés)

2. A december 31-ig és a tanév végéig ténylegesen felszabaduló betöltött tanári és oktatói állások betöltéséről a pedagógiai tevékenységek végéig ideiglenes helyettesítő pedagógusok megbízása útján kell gondoskodni. Ugyanígy kell gondoskodni az adott pedagógiai tevékenységek végéig ideiglenes helyettesítő pedagógusoknak a nem teljes vagy részmunkaidős állás keretében megtartottnak minősülő tanítási órák lefedése érdekében. (ügynevezett tényleges rendes személyi állomány keretében történő helyettesítés)

3. Az 1. és 2. bekezdésben szabályozott esetektől eltérő esetekben ideiglenes helyettesítő pedagógusok megbízásáról kell gondoskodni. (ügynevezett ideiglenes vagy rövidtávú és alkalmi helyettesítés)

A 4. bekezdés pontosítja, hogy a rendes tartományi személyi állomány álláshelyei semmilyen esetben sem tölthetők be határozott időre kinevezett oktató személyzet felvételével.

Az 5–7. bekezdés az 1., 2. és 3. bekezdésben említett éves és ideiglenes helyettesítő pedagógusok rangsorolás alapján történő megbízására irányuló eljárásra vonatkozik.

Decreto legislativo del 16 aprile 1994, n. 297 – Approvazione del testo unico delle disposizioni legislative vigenti in materia di istruzione, relative alle scuole di ogni ordine e grado (az oktatásügyben, továbbá a valamennyi iskolatípus és minden iskolai szint vonatkozásában alkalmazandó törvényi rendelkezések egységes szövegének jóváhagyásáról szóló, 1994. április 16-i 297. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet; a GURI 1994. május 19-i 115. sz. rendes melléklete), különösen a 282. cikk, amelynek értelmében az ismeretek frissítése az oktatói személyzet alapvető joga és kötelessége.

Decreto legge del 13 giugno 2023, n. 69 – Disposizioni urgenti per l’attuazione di obblighi derivanti da atti dell’Unione europea e da procedure di infrazione e pre-infrazione pendenti nei confronti dello Stato italiano (az Unió jogi aktsaiból, valamint az olasz állammal szemben folyamatban lévő kötelezettségszegési eljárásokból és kötelezettségszegési eljárást megelőző eljárásokból eredő kötelezettségek végrehajtását szolgáló sürgős rendelkezésekről szóló, 2023. június 13-i 69. sz. rendkívüli törvényerejű rendelet; a továbbiakban: 69/2023. sz.

rendkívüli törvényerejű rendelet). Közelebbről a 15. cikk értelmében az oktatói kártya kizárólag a hivatalos rendes személyi állomány keretében helyettesítő pedagógusoknak jár.

Contratto collettivo nazionale di lavoro del comparto scuola, del 4 agosto 1995 (az oktatási ágazatra vonatkozó 1995. augusztus 4-i nemzeti kollektív szerződés), különösen a 28. cikk, amelynek értelmében a képzési és továbbképzési tevékenységekben való részvétel az oktatói és tanári személyzetet megillető jog, mivel az a szakmai készségek teljes körű megvalósítását és fejlesztését szolgálja.

Contratto collettivo nazionale di lavoro del comparto scuola, del 27 novembre 2007 (az oktatási ágazatra vonatkozó, 2007. november 27-i nemzeti kollektív szerződés), különösen a 63. cikk 1. bekezdése, amelynek értelmében a közigazgatási szerv köteles a munkahelyi képzést biztosító eszközöket, erőforrásokat és lehetőségeket biztosítani.

A Corte di cassazione (semmitőszék, Olaszország) 29961/2023. sz. ítélete.

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 A felperes tanár, aki a 2020/2021-es és a 2021/2022-es tanévben helyettesítési feladatokat látott el. A felperes konkrétan a 2021/2021-es tanévben a tanítás végéig végzett helyettesítést, míg a 2021/2022-es tanévben többször végzett rövidtávú és alkalmi helyettesítést a 2021. október 8. és 2022. május 27. közötti időszakban.
- 2 A különböző helyettesítések időszakai gyakran egymást követik. Az első helyettesítési időszak 2021. december 22-én ért véget, és megszakadt a karácsonyi időszak miatt. A második helyettesítési időszak több szerződés alapján 2022. január 24-től 2022. február 10-ig, a harmadik időszak pedig 2022. február 11-től 2022. május 27-ig tartott (egy 2022. április 14. és 2022. április 19. közötti szünettel, amely a 2022. évi húsvéti időszakokkal esik egybe).
- 3 A tanár feladatai és kötelezettségei mindezen időszakokban megegyeztek a határozatlan időre alkalmazott munkatársak (és a hivatalos vagy tényleges rendes személyi állomány keretében fennálló létszámhiány miatt kinevezett helyettesítő pedagógusok) feladataival és kötelezettségeivel.
- 4 A felperes e két tanévben folytatott oktatási tevékenységére tekintettel a 2015. évi 107. sz. törvény alapján igényelte az „oktatói kártyának” nevezett, évi 500 EUR összegű, képzési célt szolgáló pénzügyi hozzájárulást, amelyet a Ministero dell’istruzione (oktatási minisztérium, Olaszország) megtagadott tőle.
- 5 Következésképpen a felperes az e hozzájárulásra való jogosultságának megállapítása iránt keresetet terjesztett a Tribunale di Lecce (leccei bíróság), a kérdést előterjesztő bíróság elé.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 6 A felperes álláspontja szerint a minisztérium jogellenesen tagadta meg tőle a hozzájárulást, mivel az ellentétes az 1999/70 irányelv mellékletét képező keretmegállapodásnak a határozott időre alkalmazott munkavállalók és az összehasonlítható, határozatlan időre alkalmazott munkavállalók közötti egyenlő bánásmódról szóló 4. szakaszával. Azt állítja, hogy a helyettesítő pedagógusi minőségben végzett tevékenységére tekintettel el kell számára elismerni a 2015. évi 107. sz. törvényben biztosított jogot.
- 7 A minisztérium megerősíti, hogy szabályszerűen járt el.

Az előzetes döntéshozatalra utalás indokainak rövid bemutatása

- 8 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy az előzetes döntéshozatalra utalás igénye kizárólag a hozzájárulásnak a 2021/22 tanévben végzett, a 124/1999. sz. törvény 4. cikkének 3. bekezdése alapján elrendelt több ideiglenes helyettesítésből álló helyettesítési tevékenység tekintetében való elismerésével kapcsolatban vetődik fel.

A 2020/2021-es tanévet illetően viszont az, hogy a felperes a helyettesítési tevékenységét a 124/1999. sz. törvény 4. cikkének 2. bekezdése értelmében a tanítás végéig végezte, a nemzeti ítélkezési gyakorlat alapján a hozzájáruláshoz való jog elismerését eredményezheti.

A kérdést előterjesztő bíróság ebben az értelemben utal a Corte di cassazione (semmitőszék) 29961/2023. sz. ítéletére, amelyben az kiemeli, hogy a jogalkotó az oktatói kártya létrehozásával a legalább egy évig tartó oktatási tevékenységeket kívánta támogatni.

A Corte di cassazione (semmitőszék) szerint konkrétan az oktatói kártyát létrehozó szabály, vagyis a 107/2015. sz. törvény 1. cikkének 121. bekezdése a tanárok és oktatók folyamatos továbbképzésének támogatására és a szakmai készségeik fejlesztésére irányuló célt fejezi ki, ami nyilvánvalóvá teszi a munka egészének éppen a személyzet és az éves szintű oktatás szakmaiságának növelése révén történő eredményesebb végzésére irányuló célkitűzést. Ezenkívül jelentőséggel bír az is, hogy az oktatói kártya a képzési kínálatra vonatkozó hároméves terv részét képező kezdeményezésekhez, vagyis az oktatási rendszer stratégiai prioritásainak meghatározását és értékelését szolgáló szakpolitikai eszközökhöz kapcsolódik. Az éves oktatási tevékenységgel való kapcsolat tehát nyilvánvalóan igazodik a tantestület évente meghatározott iránymutatásai alapján az egyes oktatókra és tanárookra nézve kötelező, oktatási-nevelési tervben szereplő ütemezéshez.

A kérdést előterjesztő bíróság szerint különös jelentőséggel bír az a vélemény, amelyet a Prima presidente della Corte di Cassazione (a semmitőszék első elnöke, Olaszország) fejtett ki, aki 2024 márciusában egy másik nemzeti bíróság által az

oktatói kártyában megtestesülő hozzájárulás elismerésével kapcsolatban elé terjesztett értelmezési kérdést elfogadhatatlannak nyilvánító határozat keretében – a Corte di cassazione (semmitűszék) fent említett ítéletére hivatkozva – rámutat arra, hogy a hozzájárulás elismerésének alapját – a határozott időre kinevezett olyan oktatók esetében, akik mindenesetre az iskolaév vagy az oktatási tevékenység végéig rendelkeznek helyettesítési szerződésekkel – az képezi, hogy a határozott időre kinevezett oktatók esetében is megállapítható ez, az oktatói kártyában megtestesülő képzési eszköz és az oktatási tevékenység éves jellege között a jogalkotó által létrehozni kívánt időbeli kapcsolat.

A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy ezek a határozatok – amelyek az azokat meghozó szervekre tekintettel különösen mérvadók – konkrét utalásokat tartalmaznak a hozzájáruláshoz való hozzáférésnek a rövid távú ideiglenes helyettesítésre jogosult tanárok és oktatók csoportjától történő megtagadására vonatkozóan, és megerősítik a jogalkotónak a hozzájárulás nyújtása éves oktatási tevékenységgel való összekapcsolására vonatkozó döntését.

Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy ez a megszorító jellegű nemzeti ítélkezési irányvonal – amely akként értelmezi a nemzeti szabályozást, hogy az megtagadja az ideiglenes helyettesítést végző tanároktól és oktatóktól a hozzájáruláshoz való jogot – ellentétes a keretmegállapodás 4. szakaszával, amelynek értelmében „[a] foglalkoztatási feltételek szempontjából a határozott időre foglalkoztatott munkavállalók nem részesülhetnek kedvezőtlenebb bánásmódban, mint a velük összehasonlítható, állandó [helyesen: határozatlan időre alkalmazott] munkavállalók, csupán azért, mert határozott idejű munkaszerződéssel vagy munkaviszonnyal rendelkeznek, kivéve, ha az eltérő bánásmód objektív alapon [helyesen: objektív okokkal] igazolható.”

A kérdést előterjesztő bíróság utal a Bíróság 2022. május 18-i C-450/21. sz. végzésére (ECLI:EU:C:2022:411), amelyben a Bíróság megállapította, hogy az oktatói kártyában megtestesülő hozzájárulást az említett szakasz értelmében vett foglalkoztatási feltételnek kell tekinteni, mivel e hozzájárulás biztosításának „*célja az oktatók és tanárok – a Minisztériumnál határozatlan időre és határozott időre alkalmazott személyzet számára kötelező – folyamatos továbbképzése és szakmai készségeik fejlesztése.*” Ezenfelül „*az, hogy az elektronikus kártya a folyamatos továbbképzéshez szorosan nem kapcsolódó áruk és szolgáltatások vásárlására is használható, nem [...] döntő az alapügy tárgyát képező juttatás »foglalkoztatási feltételként« történő minősítése szempontjából.*” A Bíróság szerint továbbá a közsféra szerződéses alkalmazottjai munkavégzésének pusztán ideiglenes jellegére való hivatkozás nem minősül a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontja értelmében vett olyan objektív oknak, amely eltérő bánásmódot igazolna.

A kérdést előterjesztő bíróság a jelen ügyet illetően rámutat arra, hogy valamennyi helyettesítő pedagógust az általuk végzett helyettesítés típusától függetlenül a diákok vonatkozásában a határozatlan időre alkalmazott tanárokéval és

oktatókéval egyező feladatok és képzési kötelezettségek terhelik, és hogy valamennyi helyettesítő pedagógus felvétele rangsor alapján történik.

Hangsúlyozza, hogy az oktatói kártya semmilyen összefüggést nem követel meg a teljesített kiadások (amelyek színházi előadásokra és filmvetítésekre való belépésre is vonatkozhatnak) és az oktató által oktatott tantárgy között, és bár az oktatói kártya a folyamatos továbbképzésnek és a szakmai készségek fejlesztésének támogatását szolgálja, a jogosult nem köteles kiadást teljesíteni; a hozzájárulást mindenesetre nem kell szükségszerűen a juttatás tanévében elkölteni.

A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint az éves oktatási tevékenység támogatásával fennálló kapcsolat tehát esetlegesnek és a tanár vagy oktató akaratától függőnek tűnik, így az éves oktatási tevékenységgel való összefüggés nem megalapozott. Az éves oktatási tevékenység tehát nem minősülhet a keretmegállapodás 4. szakasza értelmében vett objektív oknak.

Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a képzési kínálatra vonatkozó hároméves terv az iskolai makroszervezet egyik dokumentuma, és inkább a „nyilvános” képzési kínálatához kapcsolódik, mint önmagában a tanárok és oktatók képzéséhez. Következésképpen úgy tűnik, hogy e rendelkezés nem minősül olyan objektív oknak, amellyel ellentétes lenne a szóban forgó kedvezmény ideiglenes helyettesítő pedagógusok részére történő biztosítása.

Az oktatási tevékenységre vonatkozó terv a tanárok tevékenységének előfeltétele, és a helyettesítés típusától függetlenül minden helyettesítő pedagógus köteles azt tiszteletben tartani. A helyettesítés típusától függetlenül a munkavégzésének idejére valamennyi helyettesítő pedagógus tagja a tantestületnek.

Ezenfelül a kérdést előterjesztő bíróság kiemeli az oktatói kártya egyetemes céljait, amelyek hátrányosan megkülönböztető jellegűnek bizonyulnának, ha a helyettesítő pedagógusokat lényegében a megbízás időtartama alapján zárnák ki. Ezenfelül a különböző kategóriájú helyettesítések időszakai időnként átfedik egymást, és az egyetlen különbséget köztük a különféle megbízások alapjául szolgáló ok képezi, míg a végzett tevékenység nem bír jelentőséggel.

Végül a kérdést előterjesztő bíróság előadásának alátámasztása érdekében a 69/2023. sz. rendkívüli törvényrendelet 15. cikkére hivatkozik, amelynek értelmében az oktatói kártya kizárólag a hivatalos rendes állományba tartozó tanárokat és oktatókat illeti meg. Ebből *a contrario* az következik tehát, hogy az éves oktatási tevékenységgel való kapcsolat nem meghatározó szempont.